Сборник съдебна практика

РЕШЕНИЕ НА СЪДА (първи състав)

17 януари 2018 година*

„Преюдициално запитване — Предотвратяване на използването на финансовата система за целите на изпирането на пари и финансирането на тероризъм — Директива 2005/60/ЕО — Приложно поле — Член 2, параграф 1, точка 3, буква в) и член 3, точка 7, буква а) — Предмет на дейност на предприятие, състоящ се в продажба на търговски дружества, които са вписани в търговския регистър и са учредени единствено с цел да бъдат продадени — Продажба, осъществявана чрез прехвърляне на участието на предприятието в предварително учреденото дружество“

По дело C-676/16

с предмет преюдициално запитване, отправено на основание член 267 ДФЕС от Nejvyšší správní soud (Върховен административен съд, Чешка република) с акт от 2 декември 2016 г., постъпил в Съда на 27 декември 2016 г., в рамките на производство по дело

CORPORATE COMPANIES s.r.o.

срещу

Ministerstvo financí ČR

СЪДЪТ (първи състав),

състоящ се от: R. Silva de Lapuerta (докладчик), председател на състава, C. G. Fernlund, Ал. Арабаджиев, S. Rodin и E. Regan, съдии,

генерален адвокат: Y. Bot,

секретар: A. Calot Escobar,

предвид изложеното в писмената фаза на производството,

като има предвид становищата, представени:

– за чешкото правителство, от M. Smolek, J. Vláčil и J. Pavliš, в качеството на представители,

– за испанското правителство, от A. Gavela Llopis, в качеството на представител,

– за Европейската комисия, от M. Šimerdová и T. Scharf, в качеството на представители,

предвид решението, взето след изслушване на генералния адвокат, делото да бъде разгледано без представяне на заключение,

* Език на производството: чешки.

постанови настоящото

Решение

1 Преюдициалното запитване се отнася до тълкуването на член 2, параграф 1, точка 3, буква в) и член 3, точка 7, буква а) от Директива 2005/60/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 26 октомври 2005 година за предотвратяване използването на финансовата система за целите на изпирането на пари и финансирането на тероризъм (ОВ L 309, 2005 г., стр. 15; Специално издание на български език, 2007 г., глава 9, том 2, стр. 214).

2 Запитването е отправено в рамките на спор между CORPORATE COMPANIES s.r.o. (наричано по-нататък „Corporate Companies“) и Ministerstvo financí ČR (Министерство на финансите, Чешка република) относно извършена от последното проверка за спазването от Corporate Companies на задълженията му по националното право за транспониране на Директива 2005/60.

Правна уредба

Правото на Съюза

3 Съображения 1, 2, 5, 9, 10, 15 и 46 от Директива 2005/60 гласят:

„(1) Големите потоци от мръсни пари могат да навредят на стабилността и репутацията на финансовия сектор и да застрашат единния пазар, а тероризмът разтърсва самите основи на нашето общество. Освен методите на наказателното право до резултати могат да доведат и превантивните усилия посредством финансовата система.

(2) Надеждността, целостта и стабилността на кредитните и финансовите институции и доверието във финансовата система като цяло могат да бъдат сериозно застрашени от дейностите на престъпниците и техните съучастници, насочени или към прикриване на произхода на приходите, получени от престъпления, или към насочването на законни или незаконни пари за терористични цели […]

[…]

(5) Изпирането на пари и финансирането на тероризъм често се извършват в международен контекст. Мерките, възприети единствено на национално равнище или дори на равнище[то на Европейския съюз], без да се взема предвид международната координация и сътрудничество, биха имали много ограничен ефект. Затова мерките, възприети от [Европейския съюз] в тази област, трябва да бъдат в съответствие с другите действия, предприети на други международни форуми. Действията на [Съюза] трябва да продължават да вземат предвид особено Препоръките на Групата за финансово действие срещу изпирането на пари (наричана по-нататък FATF), която представлява водещият международен орган, действащ в борбата срещу изпирането на пари и финансирането на тероризъм. Тъй като Препоръките на FATF бяха значително преработени и разширени през 2003 г., настоящата директива трябва да бъде в съответствие с този нов международен стандарт.

[…]

(9) Директива 91/308/ЕИО [на Съвета от 10 юни 1991 година за предотвратяване използването на финансовата система за изпиране на пари (ОВ L 166, 1991 г., стр. 77; Специално издание на български език, 2007 г., глава 9, том 1, стр. 103)], макар че налага задължение за

идентифициране на клиента, съдържа относително малко подробности за съответните процедури. С оглед на критичната важност на този аспект от предотвратяването на изпирането на пари и финансирането на тероризъм е подходящо, в съответствие с новите международни стандарти, да се въведат по-конкретни и подробни разпоредби по отношение на идентификацията на клиента и на всеки действителен бенефициер и проверката на тяхната самоличност. За тази цел е важно точното определение на „действителен бенефициер“. Когато физическите лица, които са бенефициери на юридическо лице или договореност, като например фондация или компания на доверително управление, все още трябва да бъдат определени и затова е невъзможно да се идентифицира дадено физическо лице като действителен бенефициер, би било достатъчно да се идентифицира категорията на лицата, които са планирани да бъдат действителни бенефициери на фондацията или компанията на доверително управление. Това изискване не трябва да включва идентифицирането на физическите лица в рамките на тази категория лица.

(10) Институциите и лицата, обхванати от настоящата директива, трябва в съответствие с настоящата директива да идентифицират и потвърдят самоличността на действителния бенефициер. […]

[…]

(15) Тъй като засилването на контрола във финансовия сектор подтикна перачите на пари и тези, които финансират тероризма, да търсят алтернативни методи за прикриване на произхода на приходите от престъпления и тъй като такива канали могат да бъдат използвани за финансиране на тероризъм, мерките срещу изпирането на пари и финансирането на тероризъм трябва да обхванат посредниците на животозастраховането и доставчиците на услуги за компании на доверително управление и дружества.

[…]

(46) Тъй като целта на настоящата директива [е] предотвратяване използването на финансовата система за целите на изпирането на пари и за финансиране на тероризма […]“.

4 Член 2, параграф 1 от Директива 2005/60 определя по следния начин групата лица, които попадат в приложното ѝ поле:

„Настоящата директива се прилага по отношение на:

1. кредитни институции;

2. финансови институции;

3. следните юридически и[ли] физически лица, действащи при упражняването на професионалните си дейности:
   а) одитори, външни експерт-счетоводители и фискални съветници;
   б) нотариуси и други свободнопрактикуващи юристи […]

      […]
   в) доставчици на услуги за компании на доверително управление и търговски дружества, които още не са обхванати от буква а) или б);

   […]“.

5 Съгласно член 3 от посочената директива:

„За целите на настоящата директива се прилагат следните дефиниции:

[…]

7) „доставчици на услуги за компании на доверително управление и дружества“ означава всяко физическо или юридическо лице, който посредством търговска дейност предоставя всяка от следните услуги на трети лица:
а) учредяване на търговски дружества или други юридически лица;

[…]“.

Чешкото право

6 Закон № 253/2008 за някои мерки срещу легализирането на доходи от престъпна дейност и финансирането на тероризъм, изменен (наричан по-нататък „Закон за борба с изпирането на пари“), транспонира в чешкото право Директива 2005/60.

7 Съгласно член 2, параграф 1, буква з), точка 1 от Закона за борба с изпирането на пари — която разпоредба транспонира във вътрешното право член 2, параграф 1, точка 3, буква в) във връзка с член 3, точка 7, буква а) от Директива 2005/60 — понятието „задължено лице“ за целите на този закон означава „всяко лице […], което предоставя […] услуги, състоящи се в учредяване на юридически лица […]“.

8 Съгласно член 2, параграф 3 от Закона за борба с изпирането на пари:

„Лицата, които по занятие не извършват дейност по параграф 1, не са — с изключение на лицата по параграф 2, букви в) и г) — задължени лица“.

Спорът в главното производство и преюдициалният въпрос

9 Corporate Companies е юридическо лице, което е установено в Прага (Чешка република) и чийто предмет на дейност е продажба на *„ready-made“* дружества, или с други думи, на дружества, които вече са вписани в търговския регистър. Corporate Companies извършва продажбите, като прехвърля на своите клиенти дяловете си от капитала на тези дружества.

10 На основание акт от 18 август 2015 г. Министерството на финансите започва процедура за проверка на изпълнението на задълженията на Corporate Companies, предвидени по-специално в Закона за борба с изпирането на пари.

11 Тъй като не счита, че е „задължено лице“ по смисъла на споменатия закон, Corporate Companies подава иск до Městský soud v Praze (Градски съд Прага, Чешка република) за установяване на незаконосъобразността на извършваната му от Министерството на финансите проверка.

12 В решението си от 25 май 2016 г. Městský soud v Praze (Градски съд Прага) приема, че Corporate Companies попада в приложното поле на член 2, параграф 1, буква з), точка 1 от Закона за борба с изпирането на пари. В това отношение посоченият съд подчертава, че споменатата разпоредба е приложима за лица, които в рамките на своята професионална дейност учредяват за клиентите си юридически лица, независимо дали извършват това по искане на клиента или с цел да включат тези юридически лица в портфейл от оферти за потенциални клиенти. Поради това Městský soud v Praze (Градски съд Прага) отхвърля иска на Corporate Companies.

13 Последното подава касационна жалба срещу решението пред запитващата юрисдикция, като поддържа, че извършва дейност по учредяване на дружества по своя инициатива и на свои разноски. То твърди, че при учредяването на дружествата не се разпорежда с имущество, което е собственост на други лица, и че поради това не може да се счита за „задължено лице“ по смисъла на член 2, параграф 1, буква з), точка 1 от Закона за борба с изпирането на пари. Освен това не само че, строго погледнато, предметът му на дейност не бил учредяване на дружества за клиенти, но и, дори и да се приемело, че извършва такава дейност, Corporate Companies не можело да се счита за „задължено лице“ по смисъла на споменатия закон, тъй като не учредявало търговски дружества от името или за сметка на клиент и следователно не можело да бъде упреквано, че действа като подставено лице за клиентите си.

14 При тези обстоятелства Nejvyšší správní soud (Върховен административен съд, Чешка република) решава да спре производството и да постави на Съда следния преюдициален въпрос:

„Попадат ли също и лицата, които в рамките на професионалната си дейност продават търговски дружества, вписани в търговския регистър и учредени с цел да бъдат продадени (т.нар. „*ready-made*“ дружества), като осъществяват продажбата чрез прехвърляне на свое участие в продаваното дъщерно дружество, в приложното поле на член 2, параграф 1, точка 3, буква в) във връзка с член 3, параграф 7, буква а) от Директива 2005/60?“.

По преюдициалния въпрос

15 С въпроса си запитващата юрисдикция иска по същество да се установи дали член 2, параграф 1, точка 3, буква в) във връзка с член 3, точка 7, буква а) от Директива 2005/60 трябва да се тълкува в смисъл, че приложното поле на посочените разпоредби обхваща лице, което също като разглежданото в главното производство осъществява търговска дейност, състояща се в продажба на учредени от самото него и без каквото и да било предварително искане от страна на потенциалните му клиенти дружества с цел да им ги продаде чрез прехвърляне на притежаваните от него дялове от капитала на продаваното дружество.

16 В случая, видно от акта за преюдициално запитване, Corporate Companies учредява юридически лица, включва ги в портфейла си с цел продажба на потенциални клиенти и, в случай че се стигне до такава продажба, прехвърля на купувача дяловете си от капитала на продаваното дружество. Така учредените дружества не упражняват никаква дейност. Следователно става дума за „кухи дружества“, които само фигурират в съставен от Corporate Companies портфейл в очакване да бъдат продадени.

17 Както предвижда в член 2, параграф 1, точка 3, буква в), Директива 2005/60 се прилага по отношение на доставчици на услуги за компании на доверително управление и търговски дружества, които още не са обхванати от буква а) или б) от същата точка 3. Член 3, точка 7, буква а) от посочената директива уточнява, че „доставчици на услуги за компании на доверително управление и дружества“ означава всяко физическо или юридическо лице, което посредством търговска дейност предоставя на трети лица услуги, състоящи се в учредяване на търговски дружества или други юридически лица.

18 В този смисъл от самия текст на член 3, точка 7, буква а) от Директива 2005/60 следва, че наложените с тази директива задължения се отнасят за всяко юридическо или физическо лице, чиято дейност се състои в предоставяне на клиент на определени услуги, и по-специално на такива по учредяване на дружества или други юридически лица.

19 Впрочем, както отбелязва испанското правителство в писменото си становище, предоставяне на такива услуги е налице както когато трето лице възложи на физическо или юридическо лице да учреди дружество от негово име и за негова сметка, така и когато трето лице купи дружество, което физическо или юридическо лице предварително е учредило единствено с цел да го продаде.

20 Обратно на поддържаното от Corporate Companies, фактът, че споменатото лице е учредило такова дружество по искане на клиент или го е направило с оглед възможността по-късно да го продаде на потенциален клиент, не е релевантен за целите на прилагането на посочената разпоредба.

21 Всъщност, най-напред, член 3, точка 7, буква а) от Директива 2005/60 не провежда разлика между тези два случая.

22 По-нататък, посочената директива не дава каквото и да било основание да се приеме, че намерението на законодателя на Съюза е било да изключи от приложното поле на член 3, точка 7, буква а) лица, занимаващи се с търговска дейност като тази на Corporate Companies.

23 Накрая, такова изключване не би съответствало на целта на споменатата директива.

24 В това отношение следва да се отбележи, че видно както от заглавието, така и от съображенията ѝ, посочената директива има за цел предотвратяване използването на финансовата система за целите на изпирането на пари и финансирането на тероризъм (вж. в този смисъл решение от 25 април 2013 г., Jyske Bank Gibraltar, C-212/11, EU:C:2013:270, т. 46).

25 Всъщност, както следва от съображения 1 и 2 от същата директива, тези престъпни дейности могат значително да навредят на надеждността, целостта, стабилността и репутацията на финансовия сектор и в крайна сметка на единния пазар.

26 В този смисъл разпоредбите на Директива 2005/60 имат превантивен характер, доколкото имат за цел да установят, чрез подход, основан на риска, набор от превантивни и възпиращи мерки за ефективна борба с изпирането на пари и финансирането на тероризъм, както и за опазване на стабилността и целостта на финансовата система. Тези мерки са насочени към избягване, или най-малкото към възпрепятстване, доколкото е възможно, на споменатите дейности чрез създаване за тази цел на пречки на всички евентуални техни етапи пред лицата, които извършват изпиране на пари, и тези, които финансират тероризъм.

27 Във връзка с това Директива 2005/60 има за цел да наложи на определени лица — предвид участието им при извършване на сделки или дейности от финансово естество — определени задължения, сред които по-специално е и задължението за идентифициране и проверка на самоличността на клиента и на действителния бенефициер, за получаване на информация за целта и естеството на предвижданите търговски отношения, както и за докладване на компетентните органи на всякакви признаци за изпиране на пари или финансиране на тероризъм.

28 След като, от една страна, дружеството — доколкото позволява да бъдат укрити неправомерно придобити средства, които да бъдат узаконени чрез него и да послужат за финансиране на тероризъм — представлява подходяща правна форма както за изпиране на пари, така и за финансиране на тероризъм, и от друга страна, идентифицирането на клиента — както се посочва в съображение 9 от Директива 2005/60 — представлява ключов елемент за предотвратяване на тези дейности, то явно законодателят на Съюза с основание е предвидил, че учредяването на такава правна форма от лице или предприятие от името на трето лице подлежи на контрола по Директивата, изграждайки така първа бариера, която да възпре всяко лице, възнамеряващо да използва дружество с цел улесняване на такъв вид дейност.

29 Такъв контрол е още по-важен с оглед на обстоятелството, че по самото си естество учредяването на дружество представлява сделка, която — предвид представляващите обикновено част от нея финансови трансакции, като например внасяне на капитал и евентуално на имущество от страна на учредяващото дружество — крие висок риск от изпиране на пари и финансиране на тероризъм. Всъщност с такива сделки би могло да се улесни вливането от страна на последното на незаконни доходи във финансовата система, поради което е важно да се извършва проверка на самоличността на клиента и на всеки действителен бенефициер по сделката, както и следователно тези, които в рамките на дейността си учредяват дружества в полза на трето лице, да са обвързани със задълженията по Директива 2005/60.

30 Следва да се подчертае, че такъв риск съществува не само когато в рамките на дейността си лице учредява дружество от името и за сметка на трето лице, но и когато, както в настоящия случай, в рамките на дейността си лице предварително е учредило дружество единствено с цел да го продаде на потенциални клиенти и действително го е продало на клиент, като му е прехвърлило дяловете си от капитала на споменатото дружество.

31 Тълкуване на член 3, точка 7, буква а) от Директива 2005/60 в смисъла, поддържан от Corporate Companies, а именно че посочената разпоредба не се прилага по отношение на лице, чиято търговска дейност се състои в продажбата на този вид предварително учредени дружества, би предоставило на лицата, извършващи пране на пари и финансиране на тероризъм, идеален инструмент за заобикаляне на първата бариера, която законодателят на Съюза се е погрижил да изгради, за да предотврати използването на посочените дружества за такива цели.

32 Положение, при което лице като Corporate Companies няма задължения във връзка с предотвратяване на изпирането на пари и финансирането на тероризъм, и по-специално няма задължение да проверява самоличността на клиента и на действителния бенефициер, от една страна, би подпомогнало оставането в анонимност на действителните купувачи на продадените дружества или на действащите за тяхна сметка лица, и от друга страна, би позволило прикриване на произхода и предназначението на извършваните посредством тези дружества прехвърляния на собственост.

33 С други думи, такова тълкуване на член 3, точка 7, буква а) от Директива 2005/60 в крайна сметка би подпомогнало точно това, което Директива 2005/60 цели да избегне.

34 С оглед на изложените съображения на преюдициалния въпрос следва да се отговори, че член 2, параграф 1, точка 3, буква в) във връзка с член 3, точка 7, буква а) от Директива 2005/60 трябва да се тълкува в смисъл, че приложното поле на посочените разпоредби обхваща лице, което също като разглежданото в главното производство, осъществява търговска дейност, състояща се в продажба на учредени от самото него и без каквото и да било предварително искане от страна на потенциалните му клиенти дружества с цел да им ги продаде чрез прехвърляне на притежаваните от него дялове от капитала на продаваното дружество.

По съдебните разноски

35 С оглед на обстоятелството, че за страните по главното производство настоящото дело представлява отклонение от обичайния ход на производството пред запитващата юрисдикция, последната следва да се произнесе по съдебните разноски. Разходите, направени за представяне на становища пред Съда, различни от тези на посочените страни, не подлежат на възстановяване.

По изложените съображения Съдът (първи състав) реши:

Член 2, параграф 1, точка 3, буква в) във връзка с член 3, точка 7, буква а) от Директива 2005/60/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 26 октомври 2005 година за предотвратяване използването на финансовата система за целите на изпирането на пари и финансирането на тероризъм трябва да се тълкува в смисъл, че приложното поле на посочените разпоредби обхваща лице, което също като разглежданото в главното производство, осъществява търговска дейност, състояща се в продажба на учредени от самото него и без каквото и да било предварително искане от страна на потенциалните му клиенти дружества с цел да им ги продаде чрез прехвърляне на притежаваните от него дялове от капитала на продаваното дружество.

Подписи